

Mitt livs historia : skriven i fängelset /

Vanzetti, Bartolomeo,

8 A Br.

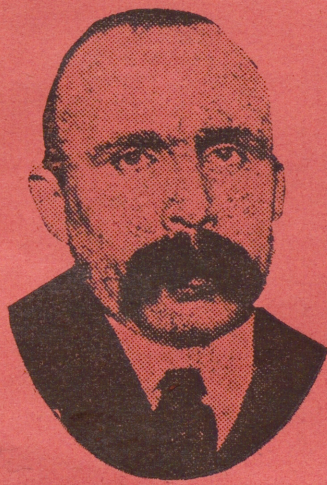
National Library
of Sweden

*Biografi
Vitt.*

(S. 1)

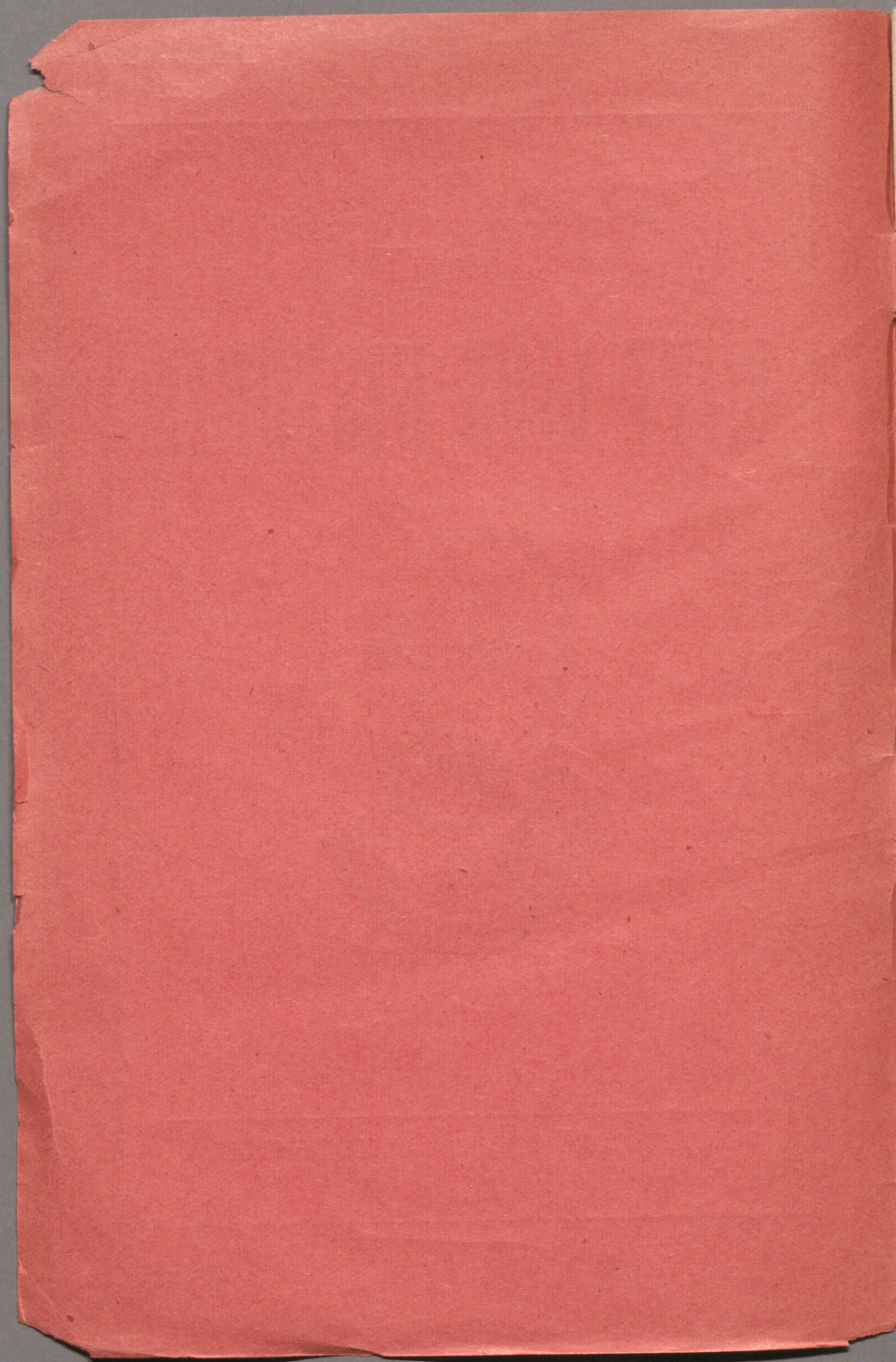
Bartolomeo Vanzetti:

MITT LIVS HISTORIA

BOKFÖRLAGET BRAND - STOCKHOLM 4

Pris 25 öre.

BARTOLOMEO VANZETTI

Mitt livs historia

Skriuen i fängelset

Med förord av Upton Sinclair

— Fjärde upplagan —

BOKFÖRLAGET BRANDBLAD - STOCKHOLM 4

LIBRARY OF THE
Museum of Natural History
University of Michigan
Ann Arbor, Michigan

F Ö R O R D

I Henry D. Thoreaus memoarer finner man en anekdot från den tid, då han vägrade att betala skatt till en regering, som tillfångatog negrer och sände dem tillbaka till slaveri.

Efter att i vederbörlig ordning ha blivit stämd inför rätten blev han dömd till fängelse för denna förbrytelse, och Ralph Waldo Emerson kom för att besöka honom och sade: "Henry, varför sitter du här?"

Svaret blev: "Waldo, varför sitter du icke här?"

- Liksom denne store föregångare gick jag för omkring ett år sedan för att avlägga ett besök hos en av världens ädlaste andar, som nu hålles inspärrad i staten Massachusetts fängelse i Charlestown. Han läxade icke upp mig för min underlåtenhet att icke sitta samman med honom. Genom sin andes mildhet och skönhet kom han mig icke desto mindre att så skämmas över mig själv, att jag kort efteråt kände, att även jag borde gå i fängelse. Så sprider sig martyrskapets anda!

Vem är denne store man i Massachusetts?

Jag har hans självbiografi liggande framför mig, nyss kommen från pressen; den bär titeln "*The Story of a Proletarian Life*" av Bartolomeo Vanzetti.

I denna skrift läser jag, att han föddes i staden Villafalletto Piedmont, Italien. Han var son av en bonde, törstade efter vetande och var ämnad för den lärda vägen; men när hans fader läste i en tidning att fyrtyotvå jurister hade sökt en post i Turin, som var avlönad med endast 7 dollars i månaden, så ansåg han, att lärdomen icke förde till det man allmänt trodde.

Så blev gossen vid tretton års ålder prigsiven åt en bagare, som lät honom arbeta från kl. 7 om morgonen till kl. 10 på aftonen, sju dagar i veckan, med undantag av tre timmars fritid varannan söndag.

Efter sex år vände pojken tillbaka hem med förstörd hälsa, och sedan han sett sin moder dö i förfärliga smärtor, beslutade han att fara till vårt förlovade land. Han landsteg hjälplös och utan vänner

vid Battery, och tilläts arbeta som diskare i en "rik klubb". Uppenbarligen var klubben icke rik nog att vara generös mot sina diskare ty arbetstiden var lång, det kyffe i vilket arbetarna skulle sova var kvävande hett, och ohyran tillät dem icke att sova.

Så fick Vanzetti arbete i en av de mäst berömda restauranter för bohemplivet i New York. Den unge italienaren var rädd för att stanna här av fruktan för att ådraga sig lungsot, därför vandrade han ut till landet. De fattiga farmarna och kvinnorna voro vänliga mot honom, han fick arbeta med hacka och spade. När han icke kunde hålla ut längre, återvände han och blev kock, men vände så åter till hacka och spade, och till slut blev han fiskhandlare, dragande genom ett antal små städer i Massachusetts.

Under den sista tiden innan han kom i fängelse sågade han lite is, skyfflade kol för ett elektricitetsverk, utförde lite grävningsarbete tills snön kom; därefter rensade han gatorna för snö, och grävde dike till en vattenledning; därefter grävde han efter musslor, och så blev han arresterad.

Hittills har jag berättat om mannens yttre liv. Det liknar mycket andras liv, som ni ser, "den fattiges korta och enkla annaler". Men människan består av tvenne delar, kropp och själ; och själen hos denne fattiga var mindre enkel än vanligt är.

Nu för tiden finns det tryckpressar, och till och med människor som arbeta tolv till fjorton timmar om dagen i bagerier och restauranter kök skaffa sig några minuters fritid till att tänka och läsa de stora verken från de olika tidsepokerna.

Jag önskar jag kunde giva eder hela listan över vad Vanzetti läst. Det skulle förvåna eder. Om ni är en av de amerikanska, trötta genomsnittsaffärsmännen skulle det chockera eder en smula, ty namnen skulle klinga främmande och utländska: De Amicis och St. Augustine och Dante och Krapotkin och Gorki och Labriola och Renan och Hugo.

Nu har han skrivit sitt livs historia, och efter att omsorgsfullt ha läst den är jag beredd, som expert i social idealism, att avgiva mitt vittnesmål: Det finnes tusen gånger större sannolikhet för att jag begått mordet än att Vanzetti gjort det.

Men, dessvärre, detta slag av sakkunnigt vittnesmål accepteras icke av amerikanska domstolar!

Upton Sinclair.

I.

Mitt livs historia.

Mitt liv kan icke göra anspråk på att vara värdigt en självbiografi. Namnlös i den stora massan av namnlösa har jag blott och bart uppfångat och återkastat en del av ljuset från det tänkande eller ideal, som leder mänskligheten fram mot ett bättre öde.

Jag föddes den 11 juni 1888 i Villafallette, provinsen Cuneo i Piemont, och mina föräldrar voro G. Battista Vanzetti och Giovanna Vanzetti. Staden, som reser sig på högra stranden av Magra i skuggorna av en vacker bergskedja, är huvudsakligen ett jordbrukande samhälle. Här levde jag i familjens sköte till mitt trettonde år.

Jag besökte platsens skola och tyckte om att läsa. Mina tidigaste minnen anknyter sig till premier vunna vid examen i skolan, därbland en andra premie i religionsundervisning. Min far var icke överens med sig själv, huruvida han skulle låta mig gå studievägen, eller han skulle låta mig lära något yrke. En dag läste han i *Gazzetta del Popolo* att i Turin hade fyrtiofyra jurister sökt en anställning, som lönades med 35 lire i månaden. Tidningsnotisen visade sig bli avgörande för min uppväxt, ty den kom min far att besluta sig för, att jag skulle lära ett yrke och bli butiksinnehavare.

Och så ledsagade han mig år 1901 till signor Conino, vilken var innehavare av ett konditori i staden Cuneo, och lämnade mig där att för första gången smaka på ett hårt och obarmhärtigt arbetes arom. Där arbetade jag omkring tjugo månader ifrån klockan sju på morgonen till klockan tio på kvällen varje dag med undantag för tre timmars frihet två gånger i månaden. Från Cuneo for jag till Cavour och blev installerad i signor Goitres bageri, en anställning som jag innehade tre år. Förhållandena voro icke bättre här än i Cuneo, med undantag

av att den var fjortonde dag återkommande friheten var fem timmar lång.

Jag tyckte icke om yrket, men jag stannade i det för att tillfredsställa min far, och därför att jag icke visste vad jag eljes skulle taga mig till. År 1905 övergav jag Cavour för Turin i hopp om fast arbete i den stora staden. Bedragen i denna förhoppning fortsatte jag till Courgne, där jag arbetade sex månader. Så reste jag tillbaka till Turin till ett arbete som karamellmakare.

I Turin blev jag allvarligt sjuk i februari 1907. Jag hade det mycket svårt, inspärrad inomhus, berövad luft och sol och glädje. Men nyheten om min belägenhet nådde fram till familjen, och min far kom från Villafalletto för att föra mig tillbaka till hemorten. Hemma, sade han, skulle min mor sköta om mig, min goda, min älskade moder.

Och så återvände jag hem efter att ha tillbringat sex år i bageriernas och restaurangkökens stinkande atmosfär, nästan utan ett andedrag i Guds fria natur, eller en glimt av hans strålande värld. Sex år, som kunde ha varit sköna för en yngling med ett häftigt begär att få lära och törstig efter en uppfriskande klunk av det enkla lantlivet i sin hemort. År av det stora mirakel, som förvandlar en gosse till man. Åh, om jag haft tillfälle att bevaka denna underbara utveckling!

Att föreställa sig de trenne timmarna på tåget överlämnar jag åt dem, som lidit av lungsäcksinflammation. Men till och med genom smärtornas töcken betraktade jag det majestätiska landskap, genom vilket vi passerade och blev delaktig av det i min fantasi. Den djupa grönskan hos Norditaliens dalar, som icke ens vintern kan bleka, är levande i mitt minne ännu i dag.

Min moder mottog mig med ömhet, gråtande av sin bräddfylla lycka och sorg. Hon stoppade om mig i bädden och skötte mig kärleksfullt — jag hade nästan glömt, att händer kunde smeka så ömt. Där stannade jag en månad, och under ytterligare två månader gick jag omkring, stödd på grova käppar. Slutligen återvann jag min hälsa. Och nu stannade jag i min faders hus ända till den dag jag for till Amerika. Det var en av de lyckligaste perioderna i mitt liv. Jag var tjugotvå år gammal. Detta är

den underbara tiden för förhoppningar och drömmar, även för dem, vilka liksom jag, brådmoget vänder bladen i livets bok. Jag förskaffade mig många vänner och skänkte rikligt tillbaka av mitt hjärtas ömhet. Jag hjälpte till med att odla trädgården där hemma med en iver, som jag aldrig känt i städerna.

Men detta fridfulla lugn tog snart slut, och genom den smärtsammaste olycka, som kan drabba en människa.

En dyster dag blev min moder sjuk. Vad hon, familjen och jag led, kan ingen penna beskriva. Det minsta buller framkallade förfärliga krampanfall. Många gånger sprang jag emot grupper av unga män, som närmade sig på vägen om kvällarna, muntert sjungande för en nyfödd stjärna och anropade dem att för Guds och deras egen moders skull hålla sig tysta. Många gånger tiggde jag männen vid gathörnan att gå till annan plats och föra sina samtal. Under de sista veckorna av hennes liv blevo hennes lidanden så kvalfulla, att varken min far, hennes släktingar eller hennes bästa vänner hade mod att närma sig hennes bädd. Jag blev ensam om att trösta och pyssla om henne efter bästa förmåga. Dag och natt stannade jag hos henne, torterad vid åsynen av hennes smärtor. Under två månader var jag knappast ur kläderna.

Vetenskapen kunde icke hjälpa, ej heller kärleken. Efter tre månaders härjande sjukdom drog hon sitt sista anddrag i mina armar. Hon dog utan att höra mig gråta. Det var jag, som lade henne i hennes kista, jag, som följde henne till hennes sista vila, jag, som kastade den första handfull jord över hennes grift. Och det var riktigt av mig att göra det, ty jag begravde en del av mig själv. . . . Det tomrum hon lämnade har aldrig blivit fyllt.

Men det var för mycket för mig. Tiden långt ifrån lindrade min förlust, gjorde den blott mera smärftfull. Jag såg min fader få grått hår på kort tid. Jag blev allt mera tillbakadragen, mera tyst och tillbringade dagarna med att vandra i skogarna, som kantade Magras stränder. Många gånger, då jag gick till bron, stannade jag och såg ned på de vita stenarna djupt därnere i en bädd av sand, och tänkte på dem som en bädd, där det icke längre skulle finnas en nattmara.

Detta förtvivalde sinnestillstånd kom mig att besluta mig för att lämna Italien och resa till Amerika. Den 9 juni 1908 lämnade jag mina kära. Min sorg var så stark vid skilsmässan, att jag kysste mina släktingar och pressade dem till mitt bröst utan att kunna tala. Också min far kunde icke finna ord i sin djupa sorg, och mina systrar gräto, som de gjorde, när min moder dog. Min avresa hade framkallat intresse i byn och grannarna fyllde huset, var och en med ett ord av hopp, en välsignelse eller en tår. Samlade följde de mig långt bortåt vägen, som om en av byns invånare blivit förvisad för alltid.

En händelse vid avresan står livligt kvar i minnet. Åtskilliga timmar innan jag for gick jag för att säga farväl till en gammal kvinna, som fått en moderlig känsla för mig efter min moders död. Jag fann henne på tröskeln till hennes hem tillsamman med sin unga sonhustru.

"Ah, du kommer", sade hon. "Jag väntade mig det. Res, och må Guds kärlek följa dig. Aldrig har jag sett en son göra det för sin mor, som du har gjort; välsignad vare du, min son!"

Vi kysste varandra. Så sade den unga svärdottern:

"Kyss mig också. Jag tycker så mycket om er, ni är så god", sade hon sväljande sina tårar.

Jag kysste henne och tog till flykten, och jag kunde höra dem gråta bakom mig.

Tvenne dagar senare lämnade jag Turin för att resa till gränsstaden Modena. Medan tåget förde mig till gränsen, föll några tårar från mina ögon, så ovana vid gråt. Så lämnade jag min hembygd, en vandrare utan fosterland, följd av de strömmande välsignelserna från enkla själar och nobla hjärtan.

II.

I det förlovade landet.

Efter mer än tvenne dagars järnvägsresa genom Frankrike och mer än sju dagar på oceanen ankom jag till det förlovade landet. New York tonade fram vid horisonten i hela sitt majestät och sin illusion av lycka. Från mellandäcket fick jag ett intryck av de stora huskomplexen. De föreföllo oss, sammanpackade män och kvinnor på tredje klass, både inbjudande och hotande.

På immigrationsstationen träffade mig den första överaskningen. Jag såg hur tredjeklasspassagerarna behandlades av tjänstemännen som kreatur. Icke ett vänligt ord, icke en uppmuntran för att lätta den börda av fruktan, som tyngde dem vilka anlant som nykomlingar till Amerikas kust. Det hopp, som lockat dessa immigranter till det nya landet, tvinade bort under beröring med de barska tjänstemännen. Små barn, vilka borde vara fulla av glad förväntan, klängde sig till sina mödrars kjolar, gråtande av skräck. Sådan är den ovänliga anda, som gör sig gällande i immigrationsbarackerna.

Hur väl erinrar jag mig icke, hur jag vid min ankomst stod vid Battery i det dystra New York, ensam med några få tillhörigheter i kläder och mycket litet pengar. I går var jag bland folk som förstod mig. I dag syntes jag ha vaknat i ett land, där mitt språk var nästan lika meningslöst för landets invånare, som det ömkliga ljudet från ett stumt djur. Vart skulle jag taga vägen? Vad skulle jag taga mig till? Här var det förlovade landet. Rikemännen gingo förbi mig utan att svara. Automobilerna och kärrorna rusade förbi i rastlös hast.

Jag hade upptecknat en adress, och dit följde en medpassagerare mig. Det var ett hus vid — street i närheten av sjunde avenyen och tillhörde en landsman. Jag stannade där en stund, men det blev snart klart för mig, att det icke fanns någon plats för mig i detta hus, som var

överfyllt med mänskliga varelser liksom alla arbetarebostäder. I djup melankoli lämnade jag platsen bortemot åttatiden på kvällen för att se mig om efter en plats, där jag kunde sova. Jag vände mina steg tillbaka till Battery, där jag tog en säng för natten i ett etablissement med ett misstänkt utseende. Redan tre dagar efter min ankomst skaffade mig den redan omnämnde landsmannen, som var kock i en rik klubb vid West—street med utsikt över Hudsonfloden, en plats i köket som diskare. Där arbetade jag tre månader. Arbetstiden var lång; i de vindskupor i vilka vi sovo rådde en kvävande hetta och ohyran tillät mig icke sluta mina ögon. Nästan varje natt sökte jag min tillflykt i parken.

Jag lämnade denna plats och fann samma slags arbete i Mouquin Restaurant. Hur förhållandena äro där numera, känner jag icke till. Men vid den tiden, för tretton år sedan, var arbetslokalen förfärlig. Det fanns icke ett enda fönster. När det elektriska ljuset av någon anledning slocknade, blev det totalt mörkt, så att man icke kunde röra sig utan att falla över saker och ting. Ångan från det kokande vattnet där plåtar, pannor och silver diskades bildade droppar i taket, sög upp all smuts och damm där och föllo därefter ned i mitt huvud. Under arbetstiden var hettan fruktansvärd. Matresterna, som upphopades i stora tunnor i kökets närhet, gav ifrån sig äckliga utdunstningar. Diskhuvorna hade inga direkta avlopp till kloakledningen. I stället tilläts vattnet att rinna över golvet. I mitten av rummet fanns en avloppstrumma. Varenda kväll blev det stopp i avloppet, och det feta vattnet steg högre och högre och vi traskade runt i smörjan.

Vi arbetade tolv timmar den ena dagen och fjorton den andra med fem timmars fritt varannan söndag. Dålig mat, knappast föda för hundar, samt fem eller sex dollars i veckan utgjorde lönen. Efter åtta månader lämnade jag platsen av fruktan för att ådraga mig lungsot.

Det var ett trist år. Vilken arbetare har icke liknande hågkomster som mina? De fattiga sovo i fria luften och genomsnokade avfallstunnorna för att finna en bit bröd eller lite rutten potatis. Under tre månader genomströvade jag New York på kors och tvärs utan att finna ar-

bete. En morgon träffade jag på en platsbyrå en ung man, som var ännu mera förkommen och sämre lottad än jag. Han hade strövat omkring hela den föregående dagen utan mat och fastade fortfarande. Jag tog honom med till en restaurant, köpte ett mål mat åt honom för det mesta jag hade kvar av mina sparade slantar, ett mål som han kastade sig över med glupskheten hos en varg. När han stillat sin hunger, förklarade min nye vän, att det var dumt att stanna i New York. Om han haft pengar, sade han, skulle han ha rest ut på landet, där det fanns större utsikt till arbete, förutom att det där fanns sol och ren luft, som man kunde få gratis. För de slantar jag hade kvar togo vi samma dag en ångbåt till Hartford, Connecticut.

Från Hartford gävo vi oss av till en liten stad, där min kamrat hade varit en gång förut, men vars namn jag glömt. Vi vandrade längs vägen, och till sist togo vi mod till oss och knackade på en dörr. En amerikansk farmare öppnade för oss, och vi frågade efter arbete. Han hade inget arbete att ge oss, men han blev rörd över vår fattigdom och vår allt för uppenbara hunger. Han gav oss mat och följde sedan med oss genom hela byn och frågade efter arbete. Inte ett handtag stod att uppdriva. Av ren medkänsla tog han oss då med tillbaka till sin farm, fastän han icke hade behov för vår hjälp. Han behöll oss två veckor. Jag skall alltid bevara minnet av denna amerikanska familj — de första amerikanare som behandlade oss mänskligt, trots det faktum att vi kom från Dantes och Garibaldi's land.

Platsutrymmet tillåter mig icke att i detalj berätta om våra fortsatta vandringar under sökandet efter någon som var villig att giva oss bröd och vatten i ersättning för vårt arbete. Vi vandrade från stad till stad, från by till by, från farm till farm. Vi knackade på fabriksportar och jagades bort . . . "Ingenting att göra . . . ingenting att göra." Båda voro vi bokstavligen utan ett öre och med hungern gnagande i inälvorna. En morgon hade vi tur. I South Glastonbury bjöd en landsman från Piedmont oss på frukost. Behöver jag berätta hur tack samma vi voro mot honom. Men så måste vi fortsätta vårt hopplösa sökande. Omkring klockan tre på efter-

middagen nådde vi fram till Middletown, Connecticut, uttrötta, mörbultade, hungriga, genomvåta av tre timmars regn.

Den förste person vi mötte frågade vi efter några norditalienare (min frejdade följeslagare var särskilt intagen i sin egen del av Italien) och vi hänvisades till ett närliggande hus. Vi knackade på och blevo mottagna av tvenne sicilianska kvinnor, moder och dotter. Vi begärde tillåtelse att torka vår kläder vid ugnen, och detta lämnade de tillstånd till med stor beredvillighet, till trots för att de voro syditalienare. Och medan vi sutto där för att bli torra, frågade vi efter möjligheterna att erhålla arbete där i trakten. De sade oss, att det icke fanns den ringaste utsikt, och rådde oss att försöka i Springfield, där det fanns tre tegelbruk.

När de sågo hur bleka våra ansikten voro och hur våra kroppar darrade, frågade de goda kvinnorna om vi voro hungriga. Vi bekände, att vi icke ätit något sedan klockan sex på morgonen, varefter den yngre av dem räckte oss ett litet bröd och en stor kniv.

"Jag har ingenting annat att ge er", sade hon, och hennes ögon fylldes med tårar. "Jag har fem barn och min gamla mor att draga försorg om. Min man arbetar vid järnvägen och förtjänar icke mer än en dollar och trettiofem cent per dag, och till råga på allt har jag varit sjuk en längre tid.

Medan jag skar brödet, rotade hon runt i huset under förtvivlat sökande och fann slutligen några äpplen, som hon enträget bad oss förtära. Vederkvickta fortsatte vi vår väg i riktning mot tegelbruken.

"Vad kan det vara för något, där borta där skorstenarna äro?" frågade min följeslagare.

"Det är utan tvivel tegelbruken. Låt oss gå och försöka få ett jobb."

"Ah, det allt för sent nu", mumlade han.

"Nå, så låt oss gå hem till ägaren", föreslog jag.

"Nej, låt oss gå åt något annat håll. Det där arbetet kommer att ta livet av dig. Din konstitution duger inte till det," svarade han.

Det blev klart för mig, att under den långa perioden av sökande efter sysselsättning, hade kamraten förlorat

smaken för arbete. Detta är ett sinnestillstånd, som icke alls är ovanligt. Genom att oupphörligen bli utsatt för misräkningar, skymfningar, hunger och försakelser utvecklas hos det arbetslösa offret en viss likgiltighet för det egna ödet. Det är ett förfärligt sinnestillstånd, och ett sinnestillstånd som gör svagare naturer ibland de olyckliga till vagabonder för beständigt.

Medan jag stod där och försökte omvända honom till en sundare syn på vår belägenhet, tänkte jag på det hem vi lämnat för en stund sedan. Jag tänkte med en stikkande smärta på deras torftiga kvällsvard, som gjorts ännu torftigare genom att vi slukat deras bröd. Tanken på min egen belägenhet tog överhand för en stund. Jag tog en överblick över mig själv; jag hade nästan intet annat än trasor på kroppen.

En ny natt var i annalkande

III.

Arbete! Arbete! Arbete!

Nästan med våld drog jag min ledsagare in i staden, där vi båda erhöilo arbete vid tegelugnarna, ett av de mest krävande arbeten jag känner till. Han stod icke ut med det. Efter två veckor slutade han arbetet. Arbetet var också allt för strängt för mig, men det fanns månget glädjämne efter dagens slit. Vi voro en hel koloni av landsmän från Piedmont, Toscana och Venedig, och den lilla kolonien blev nästan som en familj. På kvällen var dagens smutsiga arbete glömt. Någon spelade upp en melodi på en fiol, en harmonika eller något annat instrument. Några av oss dansade — för min del var jag, dessvärre, icke vidare intresserad av denna konst och satt avsides och såg på. Jag har alltid suttit och sett på och glatt mig åt andras lycka.

Jag erinrar mig, att det rädde stor sjuklighet i den lilla kolonien, och den ene efter den andre anfölls av feberattacker. Knappast en dag gick utan att någon började hacka tänder.

Från och med nu hade jag lite bättre tur. Jag reste till Meridan, Connecticut, där jag arbetade i stenbrotten. Två år vistades jag i stenbrotten under utförandet av det tyngsta grovarbete; men jag bodde hos ett åldrigt par, båda toscanare, och fann stor glädje i att lära mig de vackra toscanska språket.

Under mina år i Springfield och i Meridan lärde jag mig en hel del förutom den toscanska dialekten. Jag lärde mig att hålla av och sympatisera med dessa andra, vilka, i likhet med mig själv, voro beredda att acceptera vilka villkor som hälst för att hålla kropp och själ tillsammans. Jag lärde att klassmedvetande icke var en fras, som uppfunnits av agitatorer, men en verklighet, en levande kraft, och de som kände dess innebörd voro icke längre lastdjur, men mänskliga varelser.

Jag fick vänner överallt, aldrig genom att tränga mig på dem, aldrig avsiktligt. Kanhända sågo de, som arbetade vid sidan av mig i stenbrotten och tegelugnarna, den medkänsla i mina ögon jag hyste för deras öde, och den stora dröm med vilken min fantasi redan arbetade, drömmen om en värld där vi alla skulle leva ett renare liv, föra en mindre djurisk tillvaro.

Mina vänner rådde mig att gå tillbaka till mitt yrke som konditor. Grovarbetare, förklarade de, var det lägsta djuret i det sociala systemet. Jag skulle varken erhålla respekt eller föda, om jag stannade bland dem. En landsman i New York förenade sina föreställningar med deras, och så vände jag tillbaka till New York och fann snart sysselsättning som biträdande konditorchef i Sovarins restaurant på Broadway. Efter sex eller åtta månader blev jag avskedad. Vid den tiden visste jag icke varför. Jag fick omedelbart en ny anställning i ett hotell vid sjunde avenyen, i teaterdistriktet. Efter fem månader blev jag även avskedad här. Så fick jag kännedom om anledningen till det egendomliga avskedandet. Cheferna voro vid denna tid i förbund med platsbyråerna och erhöilo en premie för varje man de anställde. Ju oftare de avskedade någon arbetare, desto oftare kunde de erhålla en ny från platsbyrån.

De landsmän, hos vilka jag bodde, bad mig att icke förlora modet. "Håll dig till ditt yrke", sade de, "och så länge som vi ha ett hem, en säng och föda att erbjuda behöver du icke hysa bekymmer. Behöver du kontanter, så var icke rädd för att säga till oss."

O ni fariseer, det finns goda hjärtan ibland massan.

Under fem månader trampade jag nu trottoarerna i New York, oförmögen att erhålla arbete inom mitt yrke, eller ens som diskare. Slutligen gick jag in på en platsanskaffningsbyrå på Mulberry Street, som sökte män som kunde arbeta med hacka och spade. Jag erbjöd mig och blev antagen. Jag fördes tillsammans med en flock andra trasiga män till en barack i skogarna nära Springfield, Massachusetts, där en järnväg var under byggnad. Här arbetade jag tills jag hade betalt min skuld på hundra dollars, som jag ådragit mig under sysslösa månader, och hade sparat en smula dessutom. Så reste jag

tillsammans med en kamrat till en annan arbetsplats i närheten av Worcester. I denna trakt stannade jag mer än ett år och arbetade i ett flertal fabriker. Här fick jag många vänner, vilka jag erinrar mig med djupaste rörelse, med en orubbad och orubbar hängivenhet. Några få amerikanska arbetare voro ibland dem.

Från Worcester förflyttade jag mig till Plymouth (det var för omkring sju år sedan), som förblev min hemort tills jag blev arresterad. Jag lärde mig att betrakta denna plats med verklig rörelse, ty allt eftersom tiden gick kom jag mer och mer att hålla av befolkningen, de människor jag bodde hos, de män som arbetade vid min sida, de kvinnor som senare köpte de varor jag hade att utbjuda.

Låt mig i förbigående säga hur tacksam jag känner mig, när jag erfar, att mina landsmän i Plymouth återgälda den kärlek jag hyser för dem. Icke bara att de understött mitt försvar — pengar är dock en flyktig sak — men de ha direkt såväl som indirekt till mig uttalat sin övertygelse om min oskuld. De, som samlades kring mina goda vänner i försvarskommittén, voro icke blott arbetare, men även affärsmän, som känna mig; icke bara italienare, men även judar, polacker, greker och amerikanare.

Nåja, jag arbetade i Stoneetablissemnetet över ett år och för Cordagebolaget omkring aderton månader. Mitt aktiva deltagande i cordagestrejken) i Plymouth gjorde, att det blev fullkomligt omöjligt för mig att någonsin erhålla arbete där mera . . . På grund av att jag allt oftare uppträdde som talare på arbetaremöten av alla slag, blev det faktiskt allt svårare för mig att någonstades erhålla sysselsättning. I vissa fabriker var jag definitivt uppförd på svarta listan. Likväl skulle varenda en av mina många arbetsgivare kunna intyga, att jag var en arbetsam, pålitlig arbetare, att mitt väsentliga fel var, att jag mödosamt sökte tända en liten låga av förståelse i mina arbetande kamraters mörka liv. Under en viss tid utförde jag arbete av tyngsta slag för staden, under byggnadsfirman Sampson & Douland. Jag kan nästan påstå, att jag deltagit i alla de väsentliga offentliga arbetena i Plymouth. Nästan varje italienare i staden och

vilken av mina förmän som hälst vid mina arbetsplatser, kan intyga min arbetsamhet och min hederliga vandel under denna period. Jag var vid denna tid upptagen av intellektuella intressen, intresserad i det stora hopp, som ännu upplivar mig här i den mörka fängelsecellen medan jag väntar på döden för en förbrytelse, som jag icke begått.

Min hälsa var icke god. År av tungt arbete och de svåra perioderna av arbetslöshet hade berövat mig mycket av min ursprungliga livskraft. Jag såg mig omkring efter något lämpligare uppehälle, som tillät mig att öka min livslängd. Omkring åtta månader före min häktnings sade en av mina vänner, som beredde sig på att återvända till sitt hemland, till mig: "Varför icke köpa min kärra, mina knivar, min våg och gå omkring och sälja fisk i stället för att stanna under arbetsköparnas ok?" Jag grep tillfället, och på detta sätt blev jag fiskhandlare, väsentligen av kärlek till oavhängigheten.

Vid denna tid, år 1919, hade önskan att ännu en gång se mina kära därhemma, hemsjukan efter mitt födelseland, gripit mitt hjärta. Min far, som aldrig skrev ett brev utan att uppmana mig att komma hem, var mera enträgen än någonsin, och min goda syster Luigia förenade sig med honom. Affärerna voro aldrig feta, men jag arbetade som en dragoxe, utan uppehåll, dag efter dag.

Julafton, den 24 december, var den sista dag jag sålde fisk det året. Jag hade en brådslande dag eftersom alla italienare den dagen köpa fisk före julaftonsfästen. Läsarna må erinra sig, att det var en bitande kall jul, och att skjuta fram en kärra är intet arbete som ger värme. För en kort period övergick jag till ett arbete med mera rörelse, även om det icke var mindre kallt. Jag fick strax efter jul ett jobb med att säga is för mr. Peterseni. En dag, då jag icke hade sysselsättning hela dagen, skyfflade jag kol för elektricitetsverket. När isningsarbetet var slut, fick jag arbete hos mr. Howland med dikesgrävning, till dess en snöstorm åter gjorde mig sysslolös. Men blott för några timmar. Jag hyrde mig själv till staden och rensade gator för snö, och när detta var gjort, hjälpte jag till med att skotta snö från järnvägsspåren. Därefter fick jag åter sysselsättning hos

Sampson Construction, som lade en vattenledning för Puritan Woolen Company. Jag stannade här tills det var fullbordat.

Återigen var det omöjligt för mig att få arbete. Genom de svårigheter, som följde med järnvägsstrejken, avskars tillförseln av cement, så att byggnadsarbetet avstannade. Jag återvände till min fiskhandel, när jag kunde erhålla fisk, ty även tillförseln av denna vara var begränsad. När jag icke fick någon, grävde jag efter musslor, men den vinst det gav var minimal. I april ingick jag överenskommelse med en fiskare om kompanjonskap. Det blev aldrig verklighet, ty den 5 maj, när jag var sysselsatt med förberedelserna för ett massmöte som protest mot den hemska död, som drabbat Salsedo, vilken befunnit sig i polisens förvar, blev jag häktad. Min goda vän och kamrat Nicola Sacco var samman med mig.

"Åter en deporteringsaffär", sade vi till varandra.

Men det var icke så. Den förfärliga anklagelse, som hela världen nu känner, riktades emot oss. Jag blev häktad för ett brott i Bridgewater, förklarad skyldig efter elva dagars rättegång av den mäst farsartade beskaffenhet, jag någonsin bevittnat, och dömd till femton års fängelse. Domaren Webster Thayer, samme domare som sedan presiderade under rättegången i mordaffären, avkunnade utslaget.

Det fanns icke en skymt av medlidande i hans ton, när han gjorde det. När jag lyssnade på honom, undrade jag, varför han hatade mig så. Väntar man icke, att en domare skall vara opartisk? Men nu tror jag mig veta det — jag måste ha förefallit honom som ett underligt djur, en vanlig arbetare som jag var, en utlänning och en revolutionär dessutom. Och varför blevo alla mina vittnen, enkla människor som voro ivriga att berätta den enkla sanningen, utskrattade och förbisedda? Ingen tillit sattes till deras ord, därför att också de endast voro utlänningar . . . Vittnesbörd av mänskliga varelser godtagas, men utlänningar . . . phuu!

IV.

Mitt tankeliv och min trosbekännelse.

Jag vill för ett ögonblick gå tillbaka i tiden. Jag har berättat de materiella fakta i mitt livs historia. Den djupare, sannare historien är icke de yttre omständigheterna i en människas liv, men hennes inre utveckling i tanke och själ och allmänna medvetande.

Jag gick i skolan från det jag var sex tills jag var tretton år gammal. Jag hyste en verklig passion för läsning. Under de tre år jag tillbringade i Cavour, hade jag den stora lyckan att stå i förbindelse med en mycket bildad människa. Med hans hjälp läste jag alla de skrifter, som kom i min hand. Min mästare prenumererade på en katolsk tidning i Genua. Jag var glad för det, ty jag var på den tiden en ivrig katolik.

I Turin hade jag intet annat sällskap än mina arbetskamrater, unga handelsbiträden och arbetare. Mina kamrater kallade sig själva socialister och gjorde narr av min religiositet, kallade mig hycklare och bigott. En dag ledde detta till en knytnävskamp med en av dem.

Nu, när jag är mer eller mindre känd med alla de olika socialistiska skolorna, förstår jag, att de icke ens kände till ordets innebörd. De kallade sig själva socialister av sympati med DeAmicis (som då stod på höjdpunkten i sitt författarskap) och på grund av den ande, som behärskade platsen och tiden. Så stark var omgivningens inflytande, att även jag snart kom att älska socialismen (utan att känna den), och tro mig själv vara socialist.

När jag tar allt i betraktande, så var dessa människors utvecklingsgrad hälsosam för mig och förkovrade mig mycket. Humanismens och jämlikhetens principer började att göra bresch i mit tankeliv. Jag läste C u o r e av DeAmicis och längre fram hans R e s o r och V ä n n e r.

I mästarens hem fanns en bok av St. Augustine. En sentens i denna står outplånlig i mitt minne: "M a r t y-

rernas blod är frihetens utsäde." Jag fann likaledes Promessi Sposi och läste den två gånger. Slutligen tog jag hand om en dammig Divina Comedia. Ack, mina tänder voro icke för ett sådant ben; icke desto mindre fortsatte jag desperat att gnaga på det, och jag tror icke det var alldeles onyttigt.

Under den sista tiden av min vistelse i hemlandet lärde jag mycket av Dr. Francis, kemisten Scrimaglio och veterinären Bo. Redan började jag förstå, att den plåga som värst anfäktar mänskligheten är okunnigheten och de naturliga känslornas urartning. Snart behövde jag varken tempel, altare eller ritualmässiga böner för min religion. Gud blev för mig ett fullkomligt andeväsen, berövat varje mänskligt attribut. Fastän min fader ofta förklarade för mig, att religionen var nödvändig för att hålla de mänskliga passionerna i styr, och till tröst för människorna i deras bedrövelse, så kände jag i mitt eget hjärta bejakandet eller förnekandet av tingen. I detta sinnestillstånd krossade jag Atlanten.

Ankommen till Amerika blev jag utsatt för alla de lidanden, de desillusioner och de umbäranden som oundgängligen möter en tjugoårig landstigare, som är okunnig om livet och själv är någonting av en drömmare. Här såg jag all livets brutalitet, all den orättfärdighet och korrption i vilken mänskligheten kämpar sin tragiska kamp.

Men trots allt lyckades jag att förkovra mig både fysiskt och intellektuellt. Här studerade jag arbeten av Peter Krapotkin, Gorki, Merlino, Malatesta, Reclus. Jag läste Marx Kapital och arbeten av Leone Labriola, Carlo Pisacanes politiska Testamente, Mazzinis Mänsklighetens plikter, och många andra skrifter med social tendens. Här läste jag alla de socialistiska, patriotiska och religiösa fraktionernas tidningar. Här studerade jag Bibeln, Renans Jesu Liv och Miselbos Jesus Kristus har aldrig existerat. Här läste jag grekisk och romersk historia, Förenta Staternas historia, historien om den franska och den italienska revolutionen. Jag studerade Darwin och Spencer, Laplace och Flammarion. Jag återvände till Divina Comedia och Jerusalem Liberated. Jag

läste på nytt Leopardi och grät med honom. Jag läste arbeten av Hugo, Leo Tolstoj, Zola och Cantu, poesi av Giusti, Guerrini, Rapisardi och Carducci.

Jag inbillar mig inte vara någon märkvärdig vetenskapsman. Min underbyggnad var allt för ofullständig, min andliga kraft allt för otillräcklig, för att kunna assimilera hela detta väldiga material. Ty det måste erinras, att jag studerade medan jag varje dag utförde hårt arbete och under ogynnsamma bostadsförhållanden. Hur många nätter tillbringade jag icke vid en fladdrande gaslåga, ända till långt fram på morgontimmarna! Knappast hade jag lagt huvudet ned på kudden, när pipan visslade och jag vände tillbaka till fabriken eller stenbrottet.

Men under mina studier iakttog jag obevekligt, oupphörligt och obarmhärtigt människor, djur och plantor — med ett ord, allt som omger mänskligheten. Livets bok, det är böckernas bok! Alla de andra endast lär hur man skall läsa denna. De hederliga böckerna förstås; de ohederliga ha ett annat syfte.

Reflektioner över denna stora bok bestämde mina handlingar och mina principer. Jag förnekade satsen: "Var och en för sig själv och Gud för oss alla!" Jag kämpade för de svaga, de fattiga, förtryckta, de försagda och de förföljda. Jag beundrade hjältemod, styrka och offervillighet när de användes för rättfärdighetens seger. Jag förstod, att det i Guds, i lagens, i fosterlandets, i frihetens, i de renaste tankeabstraktioners, i de högsta mänskliga idealens namn förövas och kommer att förövas de mest avskryvade förbrytelser, intill den dag, då tack vare upplysningen det icke längre skall vara möjligt för fåtalet att i Guds namn göra de många orätt.

Jag förstod, att människan icke ostraffat kan trampa på de oskrivna lagar, som regera hennes liv, hon kan icke slita de band, som binder henne till världssalltet. Jag förstod, att bergen, haven, floderna som kallas de "naturliga gränserna" blivit danade långt före människorna genom ett komplex av fysiska och kemiska processer, men icke som medel till fiendskap mellan folken.

Jag tillägnade mig idéen om broderskap, om universell kärlek. Jag hävdade, att var och en som gör gott eller gör ont mot en människa, gör gott eller ont mot hela

släktet. Jag sökte min frihet i allas frihet, min lycka i allas lycka. Jag lärde mig inse, att jämlikhet i handlingar, i rättigheter och plikter är den enda moraliska grundval på vilken ett mänskligt samhälle kan byggas. Jag tjänade mitt bröd i mitt anletes svett. Jag har icke en droppe blod varken på mina händer eller på mitt samvete.

Jag insåg, att livets yttersta mening är lycka. Att den eviga och oföränderliga grundvalen för mänsklig lycka är hälsa, samvetsfrid, tillfredsställandet av de naturliga behoven. Jag förstod, att varje individ har tvenne jag, det reella och det ideella; att det senare är källan till allt framåtskridande, och att var och en, som eftersträvar att göra det förra till det senares jämlike, begår ett misstag. Skillnaden mellan dessa tvenne ego är hos var och en alltid densamma, ty antingen de äro i framåtskridande eller i degeneration, hålla de alltid samma avstånd emellan sig.

Jag lärde mig inse, att människan aldrig är tillräckligt blygsam, när det gäller henne själv, och att sann vishet är tolerans.

Jag önskade ett tak för varje familj, bröd för varje mun, uppfostran för varje själ, ljus för varje intellekt.

Jag är övertygad om, att mänsklighetens historia ännu icke börjat; att vi befinna oss i förhistoriens sista period. Jag ser med min själs ögon hur himmelen är övergjuten med det tusenåriga rikets strålar.

Jag hävdade, att samvetsfrihet är lika oförytterlig som livet. Jag strävade med all kraft att inrikta människoanden på strävan för allas bästa. Jag vet av erfarenhet att rättigheter och privilegier fortfarande erövrats och upprätthålles med makt intills mänskligheten fullkomnat sig själv.

I den framtida mänsklighetens historia, då klasser och privilegier, då intresseantagonismen mellan människorna är avskaffad, kommer framåtskridande och förändringar att bestämmas av föruftet och den allmänna bekvämligheten.

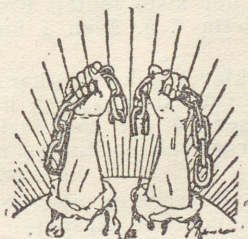
Om vi och den generation, som våra kvinnor bära under sitt hjärta, icke komma närmare det målet, skola vi icke ha uppnått någonting reellt, och mänsklig-

heten kommer att fortsätta att vara lika vanlottad och olycklig.

Jag är och skall till mitt sista andedrag förbli (såvitt jag icke inser att jag har fel) kommunistisk anarkist, därför att jag tror, denna kommunism är den mäst humana form av socialt kontrakt mellan människorna, därför att jag vet, att mänskligheten endast i frihet kan höja sig, bli ädel och fullkomlig.

Nåväl, nu är jag, vid trettiofyra års ålder, märkt av fängelse och döden. Och likväl — om jag skulle börja "Livets resa" på nytt, så skulle jag vandra samma vägar, men dock söka förminska summan av mina misstag och felgrepp och mångdubbla summan av goda handlingar.

Jag sänder mina kamrater, mina vänner, alla goda människor min broderliga omfamning, min kärlek och mina varmaste hälsningar!

Peter Krapotkin:
DEN FRANSKA REVOLUTIONEN

Del I och II, tillsammans 800 sidor.

Pr del häftad kr. 4:—, inbunden i klotband kr. 6:50.

”Krapotkin representerar en stark och levande kraft i den socialistiska idévärlden. ... han var en universell ande, en idealist och en socialist, som söker sin like i den socialistiska världshistorien. Det måste rent av höra till allmänbildningen att man känner Krapotkins idéer...”

Arbetaren.

“... orätt att säga att förf. icke strävar efter objektivitet. Arbetet är skrivet livligt och medryckande, och det är en vinst att det blivit översatt till vårt språk.”

Lektor S. Schartau, Biblioteksbladet.

“... den moderna arbetarrörelsen kan icke blott hämta inspiration och hänförelse ur detta verk, den kan också ha en del att lära...”

Metallarbetaren.

”Krapotkin förer os ned på gaten, ned til massene, ned til folket. Krapotkins store revolusjonshistorie gir os mange inspirasjoner og lærdommer som kan utnyttes i organisatorisk henseende i vor egen kamp.”

Alarm.

”Denna revolutionshistoria intar en märklig plats inte bara bland Krapotkins skrifter, utan i den franska revolutionslitteraturen över huvud taget. Ingen som vill förstå sammanhanget i det sista seklets historia, bör underlåta att lära känna detta f. ö. även i konstnärligt avseende fullödiga verk.”

Clarté.

”Hans stil är klar och koncis, hans politiska sjarblick och på grundliga vetenskapliga och humanistiska studier stödda förutsägelser på det sociologiska området ställa honom i de moderna socialpolitiska skriftställarnas främsta led.”

Svensk Typograf Tidning.

”Det är en kulturgärning av inte ringa mått att föranstalta om utgivandet av Krapotkins samlade skrifter, till ett, i förhållande till utstyrseln, så lågt pris att de kunna förvärfvas av dem de egentligen äro avsedda för, arbetarna.”

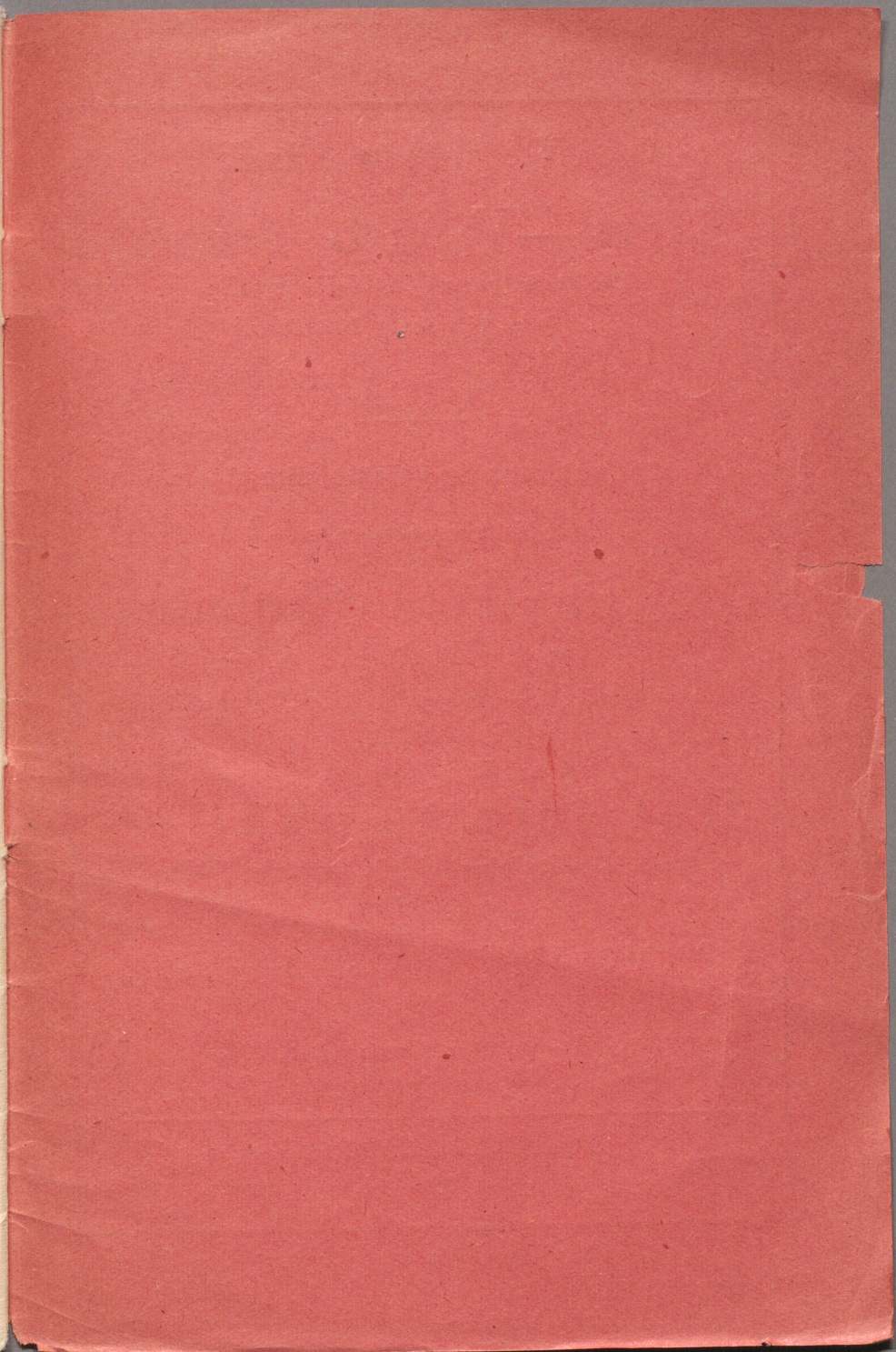
Dalarnes Arbetarblad.

”Rymmer så många nya synpunkter, så mycken historisk kunskap, så mycken lärdom för vår tids arbetarrörelse och de dagliga striderna, att man utan att överdriva, tryggt kan säga, att först nu ha vi på svenska språket fått en från andra än borgerliga och förvanskade synpunkter skrivna historia om franska revolutionen.”

Brand.

”Edert förlag gör en god gärning genom att utsända denne framstående och i bästa mening förnämlige förf. skrifter. Jag har alltid beundrat honom som en av de bästa människor jorden burit.”

Prof. G. Westin Silverstolpe.

Alla måste läsa:

Sacco—Vanzetti-dramat

Berättelse om en justitieförbrytelse

Av advokat Georg Branting.

Pris häftad 2 kr.

Krapotkins samlade skrifter.

Nu har utkommit:

Den franska revolutionen **I och II**

Häftad kr. 4:—, inbunden kr. 6:50 pr del.

Det fria samhället

Populär framställning av Nils Herman Quidings
sambällslära.

Pris häftad 2 kr.

Inbunden 4 kr.

Återförsäljare 25 proc. rabatt.

BOKFÖRLAGET BRAND
Stockholm 4.

Föreningstryckeriet, Stockholm 1927